

Memorandum Instituut Recht en Ethiek in de Diergeneeskunde (IRED) ter attentie van Minister Ben Weyts, bevoegd voor Dierenwelzijn.

1. Aanpassing van de straffen in de Vlaamse dierenwelzijnswetgeving

Het IRED stelt vast dat de strafmaten in de Vlaamse dierenwelzijnswetgeving momenteel te beperkt zijn om ontradend te werken.

Onlangs was er een incident waarbij een jogger een hond dood stak. Het was niet mogelijk om deze verdachte aan te houden op grond van de wetgeving inzake Dierenwelzijn en het Parket moest zijn toevlucht nemen tot de tenlastelegging verboden wapenbezit aangezien er een minimum vrijheidsstraf van 1 jaar vereist is om hem te kunnen aanhouden.

Thans gelden straffen van één maand tot drie maanden en/of een geldboete van 52 tot 2.000 Euro (x opdecimen). Enkel bij de zwaarste inbreuken, dit zijn inbreuken op artikel 1 van de Dierenwelzijnswet, gelden straffen van één maand tot zes maanden en/of een geldboete van 52 euro tot 2000 euro.

Eén en ander volgt uit artikel 35 van de Vlaamse versie van de Dierenwelzijnswet van 14 augustus 1986. Deze Vlaamse versie komt overeen met de versie van de tot juli 2014 "federale" Dierenwelzijnswet. Artikel 35 is dus – enkel wat Vlaanderen betreft – ongewijzigd gebleven.

Artikel 35 bepaalt:

Onverminderd de toepassing, in voorkomend geval, van strengere straffen bepaald bij het Strafwetboek, wordt gestraft met gevangenisstraf van één maand tot drie maanden en met een geldboete van 52 euro tot 2.000 euro of met een van die straffen alleen, hij die:

2° dierengevechten of schietoefeningen op dieren organiseert, er met zijn dieren of als toeschouwer aan deelneemt, eraan op enigerlei wijze medewerking verleent of over de uitslag ervan weddenschappen inricht aan deze weddenschappen deelneemt;
3° een dier achterlaat met de bedoeling zich ervan te ontdoen;
4° pijnlijke ingrepen verricht in overtreding van de bepalingen van artikel 18;
5° amputaties verricht die verboden zijn door (artikel 17bis);
6° proeven doet in omstandigheden die strijdig zijn met de artikelen 20, 24 en 30.
7° een erkenningsaanvraag indient met het oog op de uitbating van een in artikel 5, § 1, bedoelde inrichting, terwijl voor hem een verbod geldt als bedoeld in § 4 van hetzelfde artikel;
8° een inrichting als bedoeld in artikel 5, § 1, beheert, of er een direct toezicht uitoefent op de dieren, terwijl voor hem een verbod geldt als bedoeld in § 4 van hetzelfde artikel.
9° seksuele betrekkingen heeft met dieren.
Onverminderd de toepassing, in voorkomend geval, van strengere straffen bepaald bij het Strafwetboek, wordt gestraft met gevangenisstraf van één maand tot zes maanden en met geldboete van 52 euro tot 2.000 euro of met een van die straffen alleen, hij die, uitgezonderd bij overmacht, handelingen pleegt die niet door deze wet zijn voorzien en waardoor een dier zonder noodzaak omkomt of zonder noodzaak een verminking, een letsel of pijn ondergaat;

In geval van herhaling zegt de (Vlaamse versie) van de Dierenwelzijnswet (artikel 39): "*Bij herhaling binnen drie jaar na de vorige veroordeling wegens een bij de artikelen 35, 36, 36bis en 41 bepaalde misdrijf, worden de gevangenisstraffen verdubbeld of, in geval van ernstige mishandeling of verwaarlozing, vermenigvuldigd met een factor zes, en de geldboetes verhoogd tot 5.000 euro of, in geval van ernstige mishandeling of verwaarlozing, tot 12.500 euro. De rechtbank kan daarenboven in*

die gevallen de sluiting bevelen van de inrichting waar de misdrijven werden gepleegd, definitief of voor een termijn van twee maanden tot vijf jaar."

Artikel 36 van dezelfde (Vlaamse versie) van de Dierenwelzijnswet voorziet nog lichtere straffen voor bepaalde misdrijven, die ook vaak gelden in geval van broedfok, namelijk een bestraffing met een boete van 52 euro tot 2000 euro (x opdecimen).

Ter vergelijking voor dezelfde misdrijven gelden in de andere regio's de volgende straffen:

- Wallonië: een gevangenisstraf van 8 dagen tot 3 jaar en/of een geldboete van 100 tot 1 miljoen euro (x opdecimen). (Artikel D151.§1 lid 3 van het Decreet van 5 juni 2008 betreffende de opsporing, de vaststelling, de vervolging en de beteugeling van milieuovertredingen en de herstelmaatregelen inzake leefmilieu); (het decreet van 4 oktober 2018 voorziet nog een zwaardere bestraffing wanneer het leven van het dier ernstig in gevaar wordt gebracht, cfr. paardenbeulen, opsluiting van 10 tot 15 jaar en/of een geldboete van 100.000 tot 10.000.000 Euro)

- Brussel: een gevangenisstraf van 8 dagen tot 2 jaar en/of een geldboete van 50 tot 100.000 Euro (x opdecimen). (Artikel 17 van de Ordonnantie dd. 11 mei 2017 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren juncto Wetboek van inspectie, preventie, vaststelling en bestraffing van milieumisdrijven, en milieuaansprakelijkheid (Ordonnantie Br. H. R. van 25 maart 1999 betreffende de opsporing, de vaststelling, de vervolging en de bestraffing van misdrijven inzake leefmilieu zoals gewijzigd door de ordonnantie van 8 mei 2014))

In de strijd tegen malafide broedfokkers vindt het IRED dat de Vlaamse straffen niet volstaan om ontradend te zijn en deze praktijken aan te pakken. Soms moet het Parket noodgedwongen de toevlucht nemen tot misdrijven zoals oplichting, milieuwetgeving en valsheid in geschriften, om de strafmaat te verhogen, maar de bewijslast is vaak moeilijk voor het Openbaar Ministerie. Zulks leidt dan ook geregeld tot vrijspraken.

Een aanpassing van de straffen inzake Dierenwelzijn in Vlaanderen is dan ook noodzakelijk. Wij pleiten voor een strafmaat die de rechter de mogelijkheid biedt aangepast te straffen rekening houdend met de ernst en omstandigheden van de feiten en dader. Een strafmaat van 8 dagen tot 5 jaar (cf. Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid) en/of een geldboete van 100 tot 100.000 euro geeft de rechter voldoende mogelijkheden. Bovendien heeft de rechter nog andere instrumenten zoals de werkstraf, het uitstel of probatie-uitstel en de (probatie) opschorting van uitspraak van veroordeling om tot een adequate aanpak te kunnen komen.

Een strengere wettelijke strafmaat, zoals door ons voorgesteld, zou ook het belang reflecteren dat de maatschappij, de wetgever en de Minister hechten aan Dierenwelzijn en laat ook toe de verschillende inbreuken op de Dierenwelzijnswetgeving aangepast te bestraffen. Er zijn dus geen verschillende wettelijke strafmaten vereist, hetgeen in de praktijk enkel tot fouten kan leiden.

2. Artikel 41bis (verval van de publieke vordering)

Artikel 41bis van de Vlaamse versie van de Dierenwelzijnswet stelt:

"Bij overtreding van deze wet of van de besluiten genomen ter uitvoering ervan of van de Europese verordeningen en beschikkingen/besluiten ter zake kan de ambtenaar, daartoe aangesteld door de Vlaamse Regering binnen het Departement Omgeving van de Vlaamse overheid, een geldsom bepalen waarvan de vrijwillige betaling door de overtreder, de publieke vordering doet vervallen. Wordt de betaling geweigerd, dan wordt het dossier aan de Procureur des Konings toegezonden. Geen

administratieve geldboete kan worden opgelegd meer dan drie jaar na de feitelijke overtreding tegen de bepalingen van deze wet.

De daden van onderzoek of van vervolging verricht binnen de in de vorige alinea gestelde termijn stuiten de loop ervan. Met die daden begint een nieuwe termijn van gelijke duur te lopen, zelfs ten aanzien van personen die daarbij niet betrokken waren.

Het bedrag van de te betalen geldsom mag niet lager zijn dan de helft van het minimum noch hoger zijn dan het maximum van de voor de overtreding bepaalde geldboete.

Bij samenloop van verschillende overtredingen worden de bedragen van de geldsommen samengevoegd, zonder dat het totale bedrag hoger mag zijn dan het dubbele van het maximum van de boete bepaald in artikel 35, 36 en 41.

Het bedrag van deze geldsommen wordt verhoogd met de opdecimen die van toepassing zijn op de strafrechtelijke geldboeten.

Bovendien worden de expertisekosten alsmede de kosten gemaakt in uitvoering van artikel 42, § 2, ten laste gelegd van de overtreder. De betalingsmodaliteiten worden door de Vlaamse Regering vastgesteld."

De woorden "de helft van" zijn ingevoerd in artikel 41bis door artikel 22 van de Wet van 27 december 2012 houdende diverse bepalingen inzake dierenwelzijn, CITES, Dierengezondheid en bescherming van de gezondheid van de gebruikers.

De ondergrens voor een voorgestelde minnelijke schikking door de ambtenaar "daartoe aangesteld door de Vlaamse Regering binnen het Departement Omgeving van de Vlaamse overheid" wordt daardoor wel erg laag: namelijk 52 euro / 2= 26 euro?.

Het IRED concludeert dat een aanpassing van de straffen zoals in het eerste punt voorgesteld ook dit probleem kan ondervangen.

3. Afschaffing van de mogelijkheid voor de contractdierenarts om de quarantaineperiode van 10 dagen te verkorten

Het Koninklijk besluit van 27 april 2007 houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren bepaalt in artikel 19/4 §3 "de dieren afkomstig uit een andere kwekerij worden bij aankomst in de handelskwekerij in quarantaine geplaatst voor een periode van ten minste tien dagen. Die periode kan op gemotiveerde beslissing van de contractdierenarts of van de dienst verlengd of beperkt worden."

Deze bepaling, met name de tweede zin, biedt een uitweg voor de importeurs om zeer jonge puppy's te kunnen verkopen zonder de verplichte quarantaine periode van 10 dagen te respecteren. Er kan namelijk een beroep worden gedaan op de welwillendheid van contractdierenartsen, terwijl deze quarantaine cruciaal is op welzijns- en gezondheidsvlak voor dier en mens (hondeneigenaar).

In de praktijk wordt nu het distributiesysteem "lifo" gebruikt: *last in, first out*. De importeurs van Oost-Europese puppy's hebben er financieel belang bij om de net aangekomen puppy's uit Oost-Europa zo snel mogelijk te verkopen, daarbij het sanitaire risico verplaatsend naar de klant/consument.

Het IRED vindt dat een verplichte quarantaine van 10 dagen de regel moet worden zonder uitzondering, met dien verstande dat tijdens deze periode voldoende aandacht besteed wordt aan de socialisatie van de pups, én merkt op dat de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn dit advies in het

verleden ook heeft gegeven, doch dat de verkortingsmogelijkheid van de quarantaineperiode uiteindelijk toch werd behouden. Het gevolg is dat de verdubbeling van 5 naar 10 dagen quarantaine die in 2019 is doorgevoerd, niet het vereiste effect heeft zolang de verkortingsmogelijkheid voor de contractdierenarts blijft behouden. Een quarantaineperiode van officieel 10 dagen heeft geen effect indien die standaard verkort wordt tot zelfs 0 dagen.

4. Het verbod om dieren te houden als veiligheidsmaatregel

Artikel 40 van de Dierenwelzijnswet geeft de rechter de mogelijkheid eveneens een verbod op te leggen om dieren van één of meer soorten te houden, hetzij definitief, hetzij voor een periode van 1 maand tot 3 jaar. Of dit beschouwd wordt als een straf dan wel als een veiligheidsmaatregel heeft belangrijke juridische gevolgen.

Hoewel artikel 40 in Hoofdstuk XI onder de strafbepalingen staat, dient het te worden beschouwd als een veiligheidsmaatregel. De plaats waar de wetgever in een maatregel voorziet, is op zichzelf niet bepalend voor het karakter van straf of maatregel. Dat het om een veiligheidsmaatregel gaat, mag afgeleid worden uit de Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp (Senaat, 469 (1982-1983), Nr 1, p.13) waar staat te lezen:

De rechter heeft de macht krachtens artikel 40 om aan een veroordeelde te verbieden een of meer soorten dieren te houden wanneer er een ernstig vermoeden bestaat dat de veroordeelde een misdrijf omschreven in de artikelen 35 en 36 opnieuw zal begaan.

De Raad van State was in zijn advies echter van oordeel dat het om een straf ging.

De regering noch het parlement gingen op die kritiek in, ook niet in het gewijzigde ontwerp dat opnieuw voor advies aan de Raad van State werd voorgelegd. De wettekst bleef ongewijzigd. Hieruit volgt dat de wetgever bij de oorspronkelijke bedoeling bleef, namelijk dat een dergelijk verbod beoogde toekomstig nieuw dierenleed te voorkomen. Het gaat dus wel degelijk om een veiligheidsmaatregel.

Nochtans beschouwt het Hof van Cassatie dergelijk verbod wel nog als een straf.

Aan een straf kan geen dwangsom gekoppeld worden om de uitvoering ervan te verzekeren. Aan een veiligheidsmaatregel kan dat wel. Voor de effectiviteit is dat zeer belangrijk.

In de milieuwetgeving is de mogelijkheid voor een door de rechter op te leggen veiligheidsmaatregel wel voorzien. Artikel 16.6.5. Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid bepaalt dat de rechter - na de partijen gehoord te hebben - bij wijze van veiligheidsmaatregel het verbod kan uitspreken om de inrichting die aan de oorsprong van de inbreuk ligt te exploiteren gedurende de termijn die hij bepaalt. Daaraan kan een dwangsom verbonden worden

Het IRED beveelt aan, net zoals in de milieuwetgeving, het verbod tot het houden van dieren of het exploiteren van een inrichting met dieren uitdrukkelijk als veiligheidsmaatregel te voorzien. Het niet naleven van een dergelijk rechterlijk bevel/verbod kan dan ook nog afzonderlijk als misdrijf omschreven worden. Ook dat komt de effectiviteit ten goede.

Merelbeke, januari 2021